

AZ IDŐ PRÓBÁJÁT IS KIÁLLTA A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT UZSOKI UTCAI KÓRHÁZA

Nyolc évtized

A 80 évvel ezelőtt alapított Uzsoki utcai Kórház napjainkra nyolcmilliárd forint éves költségvetésű, regionális feladatokat ellátó egészségügyi nagyüzemmé vált. A modern kihívásoknak megfelelni akaró és tudó kórház vezetője és munkatársai azt vallják, hogy a minőségi betegellátás elsődleges feltétele a szakmai felkészültség, melyet egy nagy múltú intézmény esetében elsősorban a gyógyításban, a segítségnyújtásban, az intézménybe vetett hit mellett a tapasztalat garantál. Dr. Golub Ivánnal folytatott beszélgetésünkben kiderül, hogy őelötte is megannyi kiemelkedő személyiség irányította és tette naggyá az évek során a „város peremén” létesült közkórházat. Egy emberöltőnyi, viharos történelmi időszakokkal terhelt múlt, a szakmai-emberi helytállás és elkötelezettség kiváló megnyilvánulásai hozták létre a mai Uzsokit.

H *Az elmúlt háromnegyed évszázad során óriási változások történtek a gyógyítás tudományában, annak technikai-műszaki fejlettségében. Az intézmény 80 éves fennállásának alkalmából kiadott évkönyv azt bizonyítja, hogy megőrizték és ápolni kívánják a múlt sikereinek és küzdelmeinek krónikáját. Hagyománytisztel ez, vagy több annál?*

– Ahhoz, hogy a jelenben perspektivikusan dolgozhassunk és kritikusan értékeljünk, nélkülözhetetlen a múlt ismerete és tisztelete. A gyógyító szakmában a technikai fejlődés ellenére örökérvényű szempontok is fellelhetőek: az etikai normáknak, a medicina mindenkorai színvonalához igazodó gyakorlati jártasságnak követése és saját tevékenységünkkel való összevetése, a felelős gyógyítói magatartás és mentalitás követelménye és természetes igénye. Igaz ez egy kisebb közösség, például az Uzsoki utcai Kórház vonatkozásában is. Az adott szakterület diszciplináris érvényű követelményrendszere mellett – melyeket ma protokolloknak nevezünk – minden intézetnek, osztálynak léteznek belső szabályai, melyet az adott ház nagy egyéniségei, szaktekintélyei teremtettek. Ezek olyan pozitív, életpálya-formáló emberi normák és magatartástípusok, melyek felejtethetetlen nyo-

mokat hagynak az intézmény életében. Személyeken, kollegákon keresztül átörökített, belső értékrenddé ötvöződnek, és megadják egy adott szakma és intézmény szellemiségét.

H *Miért választotta éppen az idézett hippokratészi mondatot az évkönyvhöz, főigazgató úr?*

– A több ezer éves hippokratészi bölcsesség így hangzik: „A gondoskodás az egészséges embert is megilleti, a beteg rászorul a támaszra és minden gyógyulásnak ára van”. Az örök érvényű igazság megfogalmazója a gondoskodást természetes emberi, társadalmi magatartásformának, az orvoslást magas szintű mesterségnek minősítette. Átvitt értelemben az emberi segítségnyújtás mindkét dimenziójára igazak Hippokratész szavai. A történelem fintora, hogy intézményünk alapításának 80. évfordulóján a társadalom, illetve egészségbiztosítás lényegi vonatkozásai ismét a közélet meghatározó kérdéseivé váltak.

H *A kórház épületeinek kezdeti rendeltetése is összecseng a rászoruló emberek iránt vállalt teljes körű gondoskodás hitvallásával...*

A főépület – archív képen

– Kórházunk szinte minden létesítménye szociális intézménynek épült a XX. század fordulóján. Az Uzsoki utcai Kórházat Izraelita Leányárvaháznak emelték 1901-ben Hirsch Klára alapítványaként. Alapításkor 150 árva gyermek lakhelye és iskolája volt. A Hungária körúti épületünk, ahol ma 240 ágy működik, felekezeti idősotthonként léte-

sült 1891-ben. A Mexikói úton található Ortopéd-traumatológiai részlegünk 1922-ben a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonaként mozgássérült fiatalok gyermekortopédiája és rehabilitációs intézete volt.

H *Hogyan lett kórház ezekből az intézményekből?*

– A kizárólag munkából élők egészségmegóvásának és létbiztonsági kockázatviselésének különböző formái alakultak ki a XIX. század végén. Az iparosodással együtt fejlődő hazai szak- és munkásszervezetek létrehozták az önálló betegségbiztosítás szükségleteit kielégítő kórházi ellátási formát a társadalombiztosítás keretei között. A saját fekvőbeteg-intézet szükségessége már 1912-ben felmerült, mivel a közkórházak nem tudták ellátni a munkásbiztosítottak morbiditási igényeit, például az üzemi baleseti sérülteket. Pestújhelyen, a Niedermann Szanatóriumban nyitották meg a Pénztár első 300 ágyas kórházát. 1927-ben létrehozták hazánkban az egységes társadalombiztosítási rendszert. A vezető biztosító az OTI lett. Az Országos Munkásbiztosító Pénztára megvette az Izraelita Leányárvaház – akkor még Jókai utcai épületét – és létrehozta az OTI 405 ágyas központi kórházát. Az utca nevét időközben Uzsoki utcára változtatták.

H *Mit lehet tudni a ház külső és belső építészeti történetéről?*

– Az épületet Ulmann Sándor és Házmán Aladár tervezte 1899-ben. A ház 1901-ben készült el és negyedszázadig rendeltetészerűen működött. A 14 ezer négyzetméter alapterületet fél év alatt alakították át a kórházi funkcióknak megfelelőre. Az épület 4 sarkába mőtöket telepítettek, a szobákban 20-30 ágyas kórtermeket rendeztek be. Közel 0,5 millió pengőt költöttek orvosi felszerelésre, ami az akkori vételár mintegy harmada volt. A 405 ágyas kórházat 1927-ben – 80 éve – nyitotta meg a kormányzó.

H *Történeke a kiemelkedő beruházásnak számító kórház életének kezdeti időszakában kiemelkedő szakmatörténeti események?*

– Dr. Kisfaludy Pál munkásságának köszönhetően 1932-ben nálunk létesült az ország első rádiumosztálya, mikor betegre, gróf Semsey László által adományozott rádiumkészlet hasznosítására 14 ágyas poliklinikai egységet hozott létre. Ezzel kórházunkban kezdődött az onkora-radiológia és az intézményesített daganatellenes küzdelem hazai története. A mai emléktábla-avatással a 80. kórházi születésnap mellett ezen 75. éves kiemelkedő orvostörténeti jelentőségű eseménynek is emléket kívántunk állítani. Hasonló hivatástörténeti kuriózum, hogy röviddel a ház 1927-ben történt megnyitása után – a sebészeti osztály részeként – 50 ágyon baleseti sebészetet hoztak létre dr. Hedri Endre irányításával, akinek nevéhez szintén nem csekélyesség: a korszerű traumatológiai ellátás megteremtése fűződik. 1928-ban a kórház által megvásárolt Jókai-villában nyitották meg az OTI rendeltetészerű feladatát ellátó, bajmegállapító és keresőképességet minősítő osztályát, Csépay Károly egyetemi magántanár irányításával. Ugyancsak sajátos szakellátást indítottak a baleseti belszervi sérültek és az ipari mérgezetek ellátására dr. Kürti László vezetésével. E két utóbbi osztályon a hazai medicina olyan személyiségei dolgoztak fiatal orvosként, mint Gottsegen György, Eckhardt Sándor, illetve László Barnabás.

H *A kezdeti időszaknál maradva, kiket lehetne kiemelni az intézmény nagyjai közül?*

– Nachtnebel Borsos Ödönt, aki a kórszövettan és a laboratórium főorvosa volt, majd Debrecenben lett kórboncnok professzor. Páratlan szakmai és intézményi életmű dr. Halász István gégeész főorvos pályája, aki 1927-től 1964-ig (37 évig) vezette osztályát, és közben 1947-1948-ban az igazgatói feladatokat is ellátta. Éppen az egyik kritikus időszakban vállalta a vezetést.

H *Ki volt az első intézményvezető, és milyen strukturális elvek szerint irányította a kórházat?*

– Az első intézményvezető Lévai József sebész főorvos lett, ám nem sokkal utána, 1930-ban dr. Tasnády-Szekely Béla nőgyógyászt neveztek ki igazgatónak. A szomszédos ingatlanokat felvásárolták, a kórház több villaépülettel gyarapodott.

Ez a terjeszkedési mód hosszú távon meghatározta az intézmény kedvezőtlen infrastrukturális adottságait.

H *Az akkori viszonyokhoz képest mekkora kórháznak számított a fiatal intézmény?*

– A 30-as években a kórház mai léptékéhez viszonyítva sem volt jelentéktelen. Az 532 működő ágyat 50 orvos, 62 szakápoló látta el, és közel 70 fős műszaki-kisegítői személyzet segítette a gyógyító munkát. Az ápolást Salvator-rendi nővérek végezték nagy szakértelemmel és lelkiismerettel. Az Uzsoki

Az egykori Jókai-villa

utcai Kórház rekonstrukciójának és bővítésének konkrét elképzelése első ízben a 30-as évek végén merült fel. Egy 400 ágyas manuális pavilon terveit el is készítették, de megvalósulása az ismert történelmi események miatt elmaradt, illetve módosult. Az Uzsoki utca helyett a Fiumei úton épült fel a Magdolna Kórház, azaz a későbbi Traumatológiai Intézet.

H *Milyen változásokat hozott a fővárosi kórház életében a II. világháború?*

– Az intézményt 1945-ben a szovjet hadsereg katonai célokra vette igénybe. Átmeneti jelleggel a betegellátást a Telepes utcai iskolába helyezték, 40 ágyra. A válságos időkben az igazgatói feladatokat dr. Ambrus Pál nőgyógyászra, majd később Halász István gégeész főorvosra bízták.

H *A háború után minden megváltozott. Nem szenvedett csorbát a kiemelkedő egyéniségek által biztosított szakmai színvonal?*

– A szakmai munka arcukat a háborút követően újabb „nagy generációt” képviselő főorvosi kar határozta meg. A kórház irányítását 1948-tól Farkas Károly patológus

főorvos vette át. 1954-től dr. Köves István sebész főorvos fémjelte a gyógyítás színvonalát. Több mint két évtizedes vezetői-oktatói tevékenysége során funkcionális sebészeti szemléletet valósított meg osztályán. Nemesen konzervatív, klasszikus klinikus volt. Szakmai, emberi, vezetői ismertsége meghaladta a kórház és a főváros határait. Volt időszak, amikor az Uzsokit aszerint ismerték, hogy „az a kórház, ahol Köves főorvos operál”. Elfogltság nélkül lehet felidézni a ház és e korosztály többi kiválóságát, mindenekelőtt Vándor Ferenc professzort, aki a szájüregi és a nőgyógyászati radioterápia iskolateremtő alakja volt. Vezetése alatt a háromnegyed évszázados fennállását ünneplő Uzsoki onkora-radiológiája a hazai daganatellátás egyik fellegrárá lett. Nem tudok meghatottság nélkül gondolni nagy tanítómestereinkre: Kaló Andorra, Ambrus Pálra, Bodoky Györgyre, Skarupinszky Nándorra, Mórocz Károlyra vagy Fiala Ervinre. Szakmai és emberi értékeik életre szóló példaként jelennek meg emlékezetemben. Dr.

Szántó Sándort sokunk első igazgatójaként tisztelhetjük. Tüdőgyógyász főorvosként tevékenykedett, majd 1957-től egyben a kórház igazgatója lett. Irányítása alatt az intézmény látványosan fejlődött, így például 1965-ben a főépület oldal- és keleti szárnyának beépítésével az ágyszám számottevően növekedett. Orvosszakmai felkészültsége, humanitása, puritánsága tekintélyparancsoló volt. Sosem felejttem el, mikor 1972-ben először léptem be abba az irodába, ami a mai dolgozószobám, és ahonnan ez a kiváló ember közel két évtizedig irányította kórházunkat.

H *Hogyan változott a kórház struktúrája e nagy egyéniség igazgatását átölelő és az azt követő években?*

– 1966-ban kórházunkhoz csatolták a Mexikói úti Nyomorék Gyerekek Állami Kórházát, ahol ortopéd és utókezelő osztály alakult, majd traumatológiai funkcióval is bővült. 1971-től önálló intenzív terápiás, aneszteziológiai osztályt szerveztek. 1973-ban háromszintes, 120 ágyas belgyógyászati pavilon létesült. 1977-ben – dr. Sinkovics Mátyás igazgatása alatt – kórházunk az integrált kerületi egészségügyi hálózat

vezető intézménye lett. 1977-től 1982-ig – dr. Vidosfalvy Magda igazgatói működése során – a sebészeti osztályokat egyesítették, érsebészeti tevékenység indult. Az intenzív osztály bővítése, az Onkológiai Ambulancia építése, új sugárforrás telepítése jelentős haladást képviselt. A Hungária krt. 167. szám alatti Szociális Otthonból 40 ágy mint utókezelő került a kórház irányítása alá. 1982-1990-ig dr. Szendrényi János fő-

rásokat. A traumatológiai osztály és a Hungária körüti részleg felújítása ekkorra már elodázhatalanná vált. Az eredetileg egyházi tulajdonú ingatlanok visszajuttatása során az Amerikai úti volt Szeretetházból az ideggyógyászati és a tüdőosztályokat vissza kellett költöztetni az Uzsoki utcai telephelyre. E nehéz helyzetben a fővárosi önkormányzat szakmai vezetése elfogadta az intézményvezető jogos és helyes törekvését, mely a kórház

850 (610 aktív és 240 krónikus finanszírozású ágyon), 16 gyógyító-, 4 diagnosztikus osztállyal, valamint számos részleggel működött 4 telephelyen. Ennek megfelelően az észak-pesti régió meghatározó egészségügyi intézménye hosszú évtizedek óta, mely elsősorban Zugló 110 ezer felnőtt lakosát látja el.

H Léteznek olyan szakterületek, melyek tekintetében szélesebb körben is részt vesznek a lakosság ellátásában?

– Számos szakterületen (pl.: szemészet, fül-orr-gégészet, urológia, neurológia stb.) a szomszédos kerületek betegeinek is kórházi háttérrel biztosítunk. A kórház számos manuális szakmában (sebészet, érsebészet, traumatológia) részt vesz a központi fővárosi ügyeleti rendszerben. Az onkoradiológia vonatkozásában a főváros lakosságának közel felét és két megye szükségleteit biztosítjuk, közel 2 millió ember daganatos megbetegedéseinek korszerű sugárkezelésével.

H Milyen következményekkel járt a 2006-os reform keretében megvalósított ágyszámcsökkentés az Uzsoki utcai Kórházban?

– Intézményünkben 20 osztályán évente 28 000-29 000 fekvőbetegét látunk el. A jelentős mértékben csökkentett ágyszám és a tudatos keresletkorlátozó központi intézkedések ellenére a fekvőbeteg-forgalom érdemben nem változott, sőt a szakambulanciák forgalma sem csökkent számottevően. Az intézményhez tartozó kerületi gondozók (tüdő- és onkológiai) szoros együttműködésben állnak a járóbeteg-ellátással, és integratív szerepet játszanak az egészségügyi ellátórendszer két területe, a járó- és fekvőbeteg-szakellátás között.

H A dolgozói létszám arányos az ellátási igényrel?

– A Fővárosi Önkormányzat Uzsoki utcai Kórházának dolgozói létszáma ma 1280 fő, melynek több mint felét (800 fő) szakdolgozók alkotják. A korábban általánosan jellemző 15-20 százalékos nővér-, illetve szakdolgozói hiány elsősorban a 2002. évi szeptemberi béremelésnek köszönhetően gyakorlatilag megszűnt. Azóta és jelenleg a szakdolgozók szervezett állásaiból bizonyos szakmákban időszakos hiány van, általában 4-5 százalék üres. Az orvos dolgozók létszáma 218 fő. Az ágazatra jellemző egyre növekvő orvoshiány mellett intézményünkben – kizárólag a hiányszakmák területén – mindössze 2

Dr. Demszy Gábor, dr. Szolnoki Andrea, dr. Horváth Csaba, dr. Pestí Imre

igazgató igazgatása alatt a kórház tevékenységi köre egyre bővült, sok vonatkozásban korszerűsödött.

H Mely területeken volt akkoriban a legégetőbb szükség a korszerűsítésre?

– A sebészeti, a gégészeti, a nőgyógyászati és az urológiai műtőket korszerűsítették, endoszkópos labort, dializáló-állomást, gyermekortopédiát, nívós szemészeti ambulanciát és mammográfiai vizsgálat létesítettek. Igen nagy lépést jelentett a háromszintes Onkoradiológiai Hotel, továbbá az ide telepített kezelő építése. Ekkorra a kórházhoz került teljes egészségben a Hungária körüti részleg, és 1984-ben elkészült az Örs vezér téri rendelő. Kiemelkedő esemény volt még a teljes kórházi park felújítása és az urológiai osztály hotel részének teljes átépítése.

H Mi történt a rendszerváltozás után?

– Dr. Szegedy László ideggyógyász főorvost választották igazgatónak. Feladatát a neurológiai osztály vezetése mellett látta el. A szakmai terület fejlődött tovább: korszerűsítették az izotópdiaosztikai osztályt, az angiográfiás labort, a Központi Sterilizáló Állomást és a sugárfor-

teljes körű rekonstrukciójára irányult. Az önkormányzati törvény értelmében 1993-ban a két kerületi szakrendelő működtetését a kerületi önkormányzat vette át két gondozó (Bőr- és Nemibeteg és Pszichiátriai) intézettel együtt. 1995-ben új főigazgatói irányítási rendszert vezettek be a fővárosban: függetlenített, egy személyi vezetői struktúrát hirdettek meg az intézmények működtetésében. Ebben az évben – igen sikeres igazgatói tevékenység után – Szegedy professzor nyugdíjba vonult. Az intézmény 1995 óta változatlan összetételű, jelenlegi vezetése a konszolidált gazdálkodáson alapuló szakmai fejlődésén, a betegellátás színvonalának folyamatos emelésén és egy korszerű, megújult Uzsoki utcai Kórház létrehozásán dolgozik.

H Melyik évben volt a legnagyobb a kórház kapacitása, mennyit csökkent ehhez képest a befogadóképesség?

– Az intézmény – az extenzív fejlesztés eredményeként – 1988-ban rendelkezett maximális befogadóképességgel (1518 ágyal), melyhez viszonyítva a jelenlegi kapacitás mintegy 40%-kal csökkent. Az Uzsoki utcai Kórház ez év áprilisáig 919 fekvőbeteg-ágyal, majd ezt követően

százaléknyi betöltetlen orvosállás van. A teljes foglalkoztatott létszám 5-7 százalékos létszámhiányt mutat, ami országos szinten igen jónak minősíthető.

H Főigazgató úr mit tart kiemelkedőnek a kórház jelenlegi szakmai tevékenységéből a mindennapi gyógyításon kívül?

– Az orvos dolgozók között 5 fővárosi szakfőorvos, 4 akadémiai doktor, 26 tudományos fokozattal rendelkező munkatárs, valamint szakmai társaságok elnökei és főtítkárai tevékenykednek nálunk. Számos szakmai kollégiumi tag gyógyít az Uzsoki utcai Kórházban, akik meghatározzák az ellátás szakmai színvonalát. Intézményünk a hazai orvostudományban is évtizedek óta részt vesz. Oktatunk orvos-tanhallgatókat, és számos területen szakorvos-továbbképzést is végzünk. Az elmúlt háromnegyed évszázad során számos szakmai kiválóság nevelkedett a házban, közülük többen egyetemi tanzsékek professzorai lettek, és nemzetközi hírnevet szereztek. Az intézmény szellemiségét és a munkatársak elkötelezettségét hitelesen reprezentálja az a tény, hogy 110 főre tehető azon kollégáink száma, akik több mint negyed évszázada dolgoznak kórházunkban. A 80 éves jubileumi emlékünnepeken 14 olyan régi „uzsokist” köszönhattünk, akik megszakítás nélkül 4 évtizede tagjai munkahelyi közösségünknek. A saját munkatársaink iránti tudatos elhivatottságnak és szolidaritásnak, valamint a fenti intézményi tevékenységnek köszönhető, hogy kórházunk 2006-ban elsőként érdemelte ki a „Befogadó munkahely” fővárosi díjat.

H A gyógyító szakmák szerves elemeként jegyzik a fejlett világban a preventív tevékenységet. Mit tud tenni egy magyar kórház e tekintetben?

– A preventív célú egészségmegőrzés és nevelés nálunk intézményi prioritás, melyet kiváló lakóközösségi kapcsolatok elérésében és ápolásában kamatoztatunk évek óta. Szakmai irányításunk alatt – munkatársaink szervezőkészségének köszönhetően – közel 20 páciens-szervezetet működtetünk intézményünkben, mellyel az aktuális népegészségügyi programokhoz és a preventív szemléletű egészség tudatos magatartás fejlesztésének társadalmi programjához kívánunk hozzájárulni. Ezt képviseli az „Uzsoki Modell” néven működtetett példaértékű intézményi aktivitásunk, melyet a fővárosi és kerületi önkormányzatok hathatós anyagi és erkölcsi támogatásával sikerült kifejleszteni.

H Hol tart jelenleg a már említett teljes körű rekonstrukciós terv?

– Az Uzsoki utcai Kórház működése során számos részlegén, illetve telephelyén történtek átalakítások, korszerűsítések és egyéb hotelszolgáltatások javítását célzó részleges bővítések is, azonban a teljes körű rekonstrukciós tervre 1996-ig kellett várni. Ekkor parlamenti, illetve fővárosi döntés született az intézmény komplex rekonstrukciójáról, annak az első ütemét képviselő manuális diagnosztikus blokk építéséről. Ez 1997-ben kezdődött el, 2001. novemberben tartottuk az avató ünnepséget. Sebészeti-diagnosztikai tömbünk a hazai kórházrekonstrukciók egyik legsikeresebb építménye. A KÖZTI által tervezett létesítmény Fővárosi Építészeti Nívódíj elismerésben részesült. A rekonstrukció következő ütemét képezi a jelenlegi főépület felújítása, mely kapcsán lehetővé válik a Mexikó úti külső telephelyünk (traumatológia) betelepítése. Ennek orvosszakmai terveit a Fő-

anyagi ráfordítással fejlesztettük. Megújult az ezt befogadó épületünk is. Évfordulónk 75. évében magasabb szakmai kontrollt biztosító felszereléssel gazdagítottuk a korszerű és biztonságos beavatkozások lehetőségét. Az európai átlagot messze meghaladó igénybevétel miatt mára jelentősen elhasználódtak és cserére, illetve korszerűsítésre szorulnak. Kórházunk súlyponti intézményé váló minősítése, a daganatellátásban betöltött kiemelkedő szerepe, a fővárosi onkológiai központjaként való működtetése, a rendelkezésre álló kiváló szakismeret és humán erőforrás egyaránt indokolják és legitimálják az onkoradiológiai technológiai fejlesztésben közeljövőben remélt támogatásunkat a főváros és az ágazat irányítás részéről egyaránt.

H Főigazgató úr, mit kíván az intézmény 80. születésnapja alkalmából?

– Kívánom, hogy az ágazat mai rendkívül nehéz helyzetében, a társadalmi megíté-

Dr. Ruzsa Péter főorvos, dr. Golub Iván főigazgató, dr. Ecsedy Andor főorvos, dr. Csengödy József főorvos, dr. Szendrényi János nyugállományú főigazgató, dr. Földvári Gyula főorvos

város Egészségügyi és Sport Bizottsága és illetékes testületei jóváhagyták, és a projekt tervezési munkálatai elkészültek. A pénzforrások a főváros, illetve a kormány támogatásával, sikeres európai uniós pályázat révén rendelkezésre állnak. A kórház egyéb részeit és egységeit is folyamatosan korszerűsítjük. A kiemelt szakmai profilt képviselő onkoradiológia gép- eszközparkját – jelentős ágazati támogatással és tulajdonosi részvétellel – országos fejlesztési program kedvezményezettjeként tetemes

lésünk időnként méltatlanul lealacsonyított szintjén, múltunkból, hagyományainkból okulva és gyarapodva szakmaszeretünkben, elhivatottságunkban, további megújulásunkban töretlenül bízza legyen erőnk a hasonló folytatáshoz.

BENE ZSOLT

felelős szerkesztő

RADNAI ANNA

főmunkatárs